

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ОРГАН НАРОДНО-ЛИБЕРАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЦЕНЕ ЗА СРБИЈУ:
 ЗА ГОДИНУ 24 ДИН., НА ПО ГОДИНЕ 12 ДИН., НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИН.
 ЗА ОСТАЛЕ ЗЕМЉЕ НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ.
 ЗА ГОДИНУ 30 ФРАНКА, НА ПО ГОДИНЕ 15 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.
 ЗА АУСТРО-УГАРСКУ:
 ЗА ГОДИНУ 15 ФР. У ВАНК., НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.
 ЗА СВЕ ОСТАЛЕ ДРЖАВЕ:
 ЗА ГОДИНУ 36 ФРАН., НА ПО ГОДИНЕ 18 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
 УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, И НЕДЕЉОМ
 НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА У КУЉИ Г. ТОМЕ АНДРЕЈЕВИЋА
 ОБЈАВЉЕЊЕ ВЕНАЦ.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
 ПРВИ ПУТ 12 ДИН. ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 6 ПР.
 ЗА ПРИПОСЛАНО 50 ПАРА ДИН. ОД РЕДА.
 Рукописи шаљу се уредништву, а претплата администрацији
 „СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.
 РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

БЕОГРАД 25. октобра.

Сасвим је природно, што се стране новине ових дана много баве са Србијом и са догађајима и положајем у Србији; а још је природније и разумљивије, да су се највише нашли око тога посла листови наше „моћне пријатељице“, Аустро-Угарске. Има их, које није ни атентат на живот нашега Краља толико узнемирио, колико их је узбунио глас о томе да је влада Пироћанчева дала оставку, да је Краљ подворење народно-либералне странке милостиво примио и да је више пута ових дана позивао г. г. Ј. Ристића и Радивоја Милојковића на разговор. На саму помисао да може тако време доћи, да Краљ позове на владу прваке народно-либералне странке, надају сви наши „пријатељи“ дреку и узбуну, вичући: „Обуци се у рухо жалости, вас Израиљу!“ —

Ми не можемо изнети нашим читаоцима сва разлагања стране штампе о стању у Србији, просто за то, што се у последње време, многи страни листови заустављају на пошти, а то су јамачно баш они, који би били најзанимљивији, који кажују што им је на срцу, без икаквог обзира и рачуна. Но и међу овима што се пропуштају има толико занимљивих и значајних одазива, да по њима можемо поуздано познати какви су нам наши „пријатељи“ и који нам добро желе.

На врх кукњање и претње због опасности која је претила опстанку напредне владе, тако „возљубљене“ у Пешти и у Бечу, истакли су се познати нам пријатељи „Пестер-Лојд“ а особито посестрима „Виделова“, стара „Преса“.

„П. Лојд“ се још тешка да ће се криза свршити повољно за владу Пироћанчеву. Том приликом нас уверава подузванични лист угарске владе и незванично гласило спољног министарства бечког, да они нису заљубљени баш у личности садашњих министара у Србији, него да им желе што дужу владу због јемства, што га налазе интереси аустро-угарски у Србији у досадашњем раду и правцу те владе. „Ази“, вели, „на послетку, баш кад би и дошао какав Ристић на владу, ми би исто тако умели добити парницу са поновљеном Ристићевом владом, као што смо је добили и са пређашњом, коју је једна нота Хајмерлова била довољна да обори; а трошкове око те парнице јамачно нећемо ми платити“.

Још је слаба стара „Преса“, десна рука наше „безуказне канцеларије“. Она се снебива од чуда, од куда сад у Србији криза? За што да влада даје оставку, кад нема томе никаква узрока. Као што није крива влада што је Бонту пронао, тако се не може ни кривити ни због чега другог. „Шта се десило?“ нита пресин заштитник напредне владе. „Једна махнута жена пуцала на краља. Па, чудна ми посла! Треба је затворити у лудницу ил' у казнену завод, на мирна Босна!“ То јо смисао „Пресиног“ умовања. Но „Преса“ не може ни ту прилику да пропусти, а да не покуша доводити у сумњу кривицу Јевремову.

Сиромах српски Аустријанац! Мора бити да му нису долазили до руке последњи бројеви „Видела“, иначе би морао дознати, да „тополска афера“ није више „измишљена“ као што је била представљана до атентата, и да Јеврем није више тако „невино стрељан“, као што се писало до 11-ог Октобра!

„Преса“ завршује своје умовање разматрањем претњом. „Кад је Аустрија могла надвладати — Горчакова, онда ће лако и са својим противницима у Србији“. Јадни Горчаков! Он је до сад мислио да је наустио управо руске позитике због својих 85 година, а није знао да га Аустрија савлада! Човек се учи док је жив. На послетку заповеда „Преса“ Србији, да напредна странка мора све дотле владати у Србији, док се год аустијском уливу не покљони и сам — Ристић.

И то је нешто ново. Ми смо мислили њи навек мислимо да само Краљ Србије има право да држи и да отпушта своје министре; а сад видимо да то највише право у нашој независној младој краљевини хоће себи да присвоји — редакција „Пресе“.

После свега тога морамо запитати пријатеље наше безуказне канцеларије, као Гетов Меџисто: „Wozu der Lärm? Was steht den Herrn zu Diensten? — На што та вика? Шта желе та господа?“ — Какви су то интереси аустијски, који би били у опасности, кад би нешто збиља Краљ Србије отпустио ово министарство и позвао на владу прваке народно-либералне странке? Да ли се не бојате, да се под владом либералне странке неби могли и даље закључавати онаки за вас повољни уговори, какве сте већ под напредничком владом закључили? Ту ваљда лежи.

Но заборавили сте, да Србија још није тако дубоко пала, да јој ви намештате, отуштите и одржавате владе, већ да је то право Краља Србије, који неће питати вас, него ће се обзирати само на потребу своје државе и на жељу свога народа.

Запамтите једном за свагда: Србија је постала сама собом, Србија постоји само ради Србије и Српства и никога другог ради, па ни ради Аустро-Угарске. Serbia fata da se!

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

За време кризе министарске нисмо, поред најбоље воље, могли пратити све стране новине, у којима се о тој кризи говорило, и то из простог узрока, што је цензура већи део страних новина на нашој пошти заштитила. Оно што је пропуштено у публику, беше једнострано тенденциозно резонисање таквих страних, нарочито бечких и пештанских листова, који су или из политичких интереса пријатељски наклоњени садашњој српској влади, или који стоје у служби њеној. С тога репродуковање њиховог умовања не може лежати у задатку и интересу нашем, јер ти листови никад нису могли, кад су год писали о Србији, да се уздигну до оне објективности, која искључује њихове и њихових госа интереса; а да се српски и аустро-угарски интереси не могу баш тако лако изједначити, о томе бар није нужно много речи трошити.

У главноме колко смо могли дознати, протумачила је сва европска штампа министарску кризу у Београду као нешто са свим природно, сувремено, па шта више и нужно. Разуме се, да и ту морамо изузети неки део аустро-угарске штампе, коју смо већ напред споменули, и која је с њеног гледишта ватрено бранила данашњи кабинет и највише презала од тога, да либерална партија не прими наследство његово.

Новосадска „Застава“ бележећи гласове о кризи министарској, вели између осталог, да је у Бечу и Будим-Пешти као гром из ведра неба пала вест, да је у Србији наступила министарска криза. „Застава“ изгледа, као да је бечке и пештанске кругове та вест већма изненадила, него она пређашња о агентату на Краља Милана. Даље говори како је краљ позвао „Ристића и Р. Милојковића к себи, те се дуго времена саветовао с њ ма, без да

су предмет и резултат саветовања и коме познат.“ Та „Заставина“ вест је истинита. Његово Величанство Краљ доиста је позвао г. г. Ристића и Радивоја Милојковића к себи, и то у претпрошлу суботу; по то и ако је могло збунити у Аустро-Угарској, у Србији није за цело никога изненадило.

Даље наводи „Застава“, како јој не изгледа невероватно, да је Краљ желео фузију либералне и напредне странке, „јер се с Пироћанчевим кабинетом даље владати не може“, па додаје у исто време, да тај екенедијенс, и ако би се остварио неби никако могао бити дуговечан. —

И ми држимо да така фузија неби била другог века; с тога смо и уверени да, колко због тога, толико и још више због других много важнијих разлога није вероватно да се она може остварити.

— Берлински листови непрестано говоре, да ће гроф Толастој, руски министар унутрашњих послова одступити и мисле да ће на његово место доћи или сам Игњатијев, или други који државник, кога би Игњатијев препоручио. Игњатијев је ових дана оставио аустијску престољницу и отпутовао за у Петроград, но што је доиста значајно бечки листови нису том приликом, као обично, нападали на њега, нити су говорили о немогућности да ће он доћи на владу, већ су просто јавили за његов долазак и одлазак.

— У аустро-угарским делегацијама имао је заједнички министар спољних послова доста мuke да умири, нарочито мађарске политичаре, због држања Црне Горе, на коју као да у Аустро-Угарској јако подозревају, од како се кнез Никола вратио из Русије. Гроф Калноки био је тако добар те је издио повољну сведоџбу кнезу Николи и сажаљевао је само, што то и о пригорском народу не може рећи. Делегације су такође са сажаљењем узеле то на знање, а бечки и пештански листови надају се да ће, кад већ кнез Никола не може, Калноки за цело поправити Пригорце. — Кома да ту не падне на ум она наша пословица: „не липши и т. д.“

ИЗ ЛИСТОВА

а) руски

„Восток“ пише:..... „Будимо на опрезу, јер непријатељ наш отворено излази противу нас. На Истоку сваки даном његов положај постаје учвршћенији.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Његови агенти, његови чиновници и разуздава солдатска копа отворено јаму свима источним народима. Православна црква која је извор живота наше браће, са свију се стравом поткопава. У Босни и Херцеговини, већ се отворено забрањује народу да се и својим правим именом сме звати. Ко рекне да је православно Србин, тај је изложен свима опасностима. Он нема ни личне ни имовне слободе. Са њима се пуне хапане, он постаје жртва куршума и вешала, која су средства изабрали човечни Аустројанци да њима „просвете“ Босну и Херцеговину.

Српско свештенство, горе је сада на муци по што је било под Турцима. Српски учитељи протерују се на све стране. Народ силно хоће да принуде да се одрече своје вере и своје народности. Страни се насељавају свуда, и они бездушно гуле и отимљу од народа. Намети и дацје тако су велики, да их готово нигде нема у свету. Ако има где робова, то су сироти Бошњаци и Херцеговци највеће робље нових својих господара и „усрећитеља“.

Сироти народи једино сада упиру своје погледе на нас. И зар ми можемо бити равнодушни према њиховој несрећи? Оне; Ми нити можемо нити смејемо гледати равнодушно њихову жалосну судбину и несрећу. Помоћи им морамо и то што пре, јер ако њих нестане, ми смо наш историјски задатак проиграли, па ће зло које је њих стигло стићи и нас. Будимо дакле на опрезу и радимо брзо и отважно“.....

ДОПИСИ

Жабаре, 16. Октобра.

Силом варошица Жабаре, добила беше 13. т. мес. приличан изглед према новом имену. Регрутна комисија тог и следећег дана издвајаше двајестогодишњаке из општинских спискова за стајаћу војску, па се беше слегло доста народа као о изборима посланика.

Не бих имао шта писати о самом овом збору, али дугачки ношти Бабамилићев, као да и овом приликом нису прошли на лио. Комисија регрутна, која и до сад ове послове обављаше, досад беше врло солидна у раду, а састојаше се из ових истих личности. Нарочито мајор Хари Дивић, увек беше строги али правични карактера и уздржала је те се није десило више „погрешних гледишта“ на смицао закона о регрутовању, а по самом капетану Бабамилићу, неверујем да би и било друшчијег, но само његових гледишта и тумачења смисла законског.

Знамо да сваки мора „за себе“ служити а не за задругу, о чему имамо стотинама примера. По овоме чудно изгледа

причање очевидаца, да је доста младића уписивано као „задружни“ и ако су они кућне старешине или у самој ствари, или по престарелости или неспособности оца за рад. Овакав рад изгледа нам као усилен, збуњен, као да неко хоће тим да понуни и прикрије неко очевидацо. Ово се даје објаснити примером који ћемо испричати, по казивању очевидаца.

У Ореовици има једна кућа, из које још од његова постанка, а то је још из времена Кара-Ђорђева и Кнез Милошева, никад досада па ни сада не беше војника. Ова је кућа по богатству у реду врних у целој срезу.

Пре две године старешина ове куће Степан Ђорђевић беше записан за регрута, па као старешина, и ако у кући има синовца Илију од 18 година ожењена, који пословима као и стриц Степан руковаше, — буде ослобођен службе у војсци.

Сада пак уписат је за регрута Илија М. Ђорђевић трговац из Ореовице чија је задруга: *стриц Степан од 23 год; брат Светозар од 17 год; сестра Н. од 11; стринца Н. од 22 год; жена Н. од 20 год; и жати Живка од 40 година, сви саособни.* Овакав је списак Б. од општине Ореовачке поднесен ср. власти пре месец дана.

На дан регрутације 13. т. м. предстали су сви пописани младићи, па и Илија с њима. Кад је по наредби комисије требало да се регрути из Ореовице прегледају, Илија Ђорђевић беше увршћен у ред „задружника“, и на позив да се свлаче ради лекарске визитације, Илија изјави: *„Ја сам потпуно здрав, аа желим да се и не свлачим, и да ме и доктор не прегледа“.* Разуме се да се ова молба Илијина није могла уважити. Лекар је прегледао све младиће, па и Илију „и за њега изјавио да је потпуно здрав“.

Е, али стари каиш, и шеретаук, напредвачко готованство, и овде у овој светој дужности за свакога Србина, мораде своје гадно лице да покаже. Газда Милан Милутиновић из Жабара, цоборник правде и истине „од ардије“ чувени двојлацац на последњој „скупштини“, свој погани прет гурну и у рад комисије иначе врло озбиљне и до сад правичне. Да неби когод помислио да се Милан ту случајно десно, напомињемо, да је Милан таст рекрута Илије, да не само што и Миланови синови оваквим путем избегаше службу у војсци, нарочито млади, који мораде за већу бити и учитељ у Ракинци, само да се за време регрутације може рећи да је већ у државној служби, — но и зетове своје овај „патриота“ заклања од војничке службе. Ово неговоримо на памет, но ево села Ракиница, које све зна, зашто је Мита газда Миланов био учитељ, и ако се за то никад ни спремао није. Тако исто зна цео Ракивац, с колико муке беше осло-

бођен Стеван Гроздановић зет Миланов војене службе. Заузимањем Милановим доказано је да је Стеван кућни старешина, и ако има у кући и целој радњи зета Косту Радовановића, који му је не само ортак у целом имању но и прави задругар по вољи Стевановог оца Марка, и да је Коста и данас старешина ове куће у сваком односу. На послетку, по закону у списак Б, нише се задруга регрутова *из пописне куће*, па што је тамо у време пописа уписано било као задруга, то важи по закону о регрутовању па и онда ако су се поједини чланови одделили.

Но мимо свега тога, газда Милан навр'о као на руцу, па хоће да све што је његово, треба да је привилегисано. Тако сада и овога зета хоће силом да извуче из војске.

Пошто је доктор као што рекосмо изјавио да је Илија потпуно саособан, — газда Милан напредвачки безобразно одвади: *„Пазите господаине, ово је мој зет. Ја знам да је он неспособан, прегледајте га боље по трудима, дете је нездраво има неку мучку“.* Ово је био мазање, али глећ се не може подварити, без славвога у том погледу виртуоза Бабамилића. Кад је комисија заповедила да се они облаче, капетан је собом узео за руку Илију, гола у самој кошуљи без гаћа, па у сред подне зашано велики миликерц, и одвео га са доктором, на очиглед свима осталима регрутима у своју собу да га према свећи визитира, а практиканта наредило да чува ствари Илијине, јер рече капетан: *„ту има доста новаца, пазите, ти ћеш одоварати“.* Ово тумарање са свећом показује старог виртуоза, да би остали регрути помислили, да је слабост Илијина толико фина, да се без свеће неможе према светлости сунца спазити. — И, кад су многе бабице деца пропадају.

Веле да је доктор при конвалијуму с капетаном, изјавио: *„да је наш потпуно здрави Илија, неспособан за службу у војсци“!!!*

А шта сте мало пре пред свима регрутима јавно у очи комисији изјавили г. докторе? Зар таквим савесним радом почињете каријеру у ср. Моравском? А зашто је баш Бабамилић морао голоркава регрута са свећом па још у своју собу на визитацију водити? Од куд Бабамилић зна да у свученом оделу Илијиним има „много новаца“ па је нуздан практикант да чува? Зар није довољно што лекар свечано изјављује да је регрут здрав, и овај сам не само не простестује, но још признаје и моли да се не прегледа? Зна ли Бабамилић да се зна како је он комисији представио, да је овај регрут *самоглар*, без задруге, кућни старешина, и да његов млади стриц Степан, не може се по закону (по ком) сматрати за задругара са својим

синовцем? а међу тим опширна попунила списак Б задругом по пописној књижи онако како и ми наводимо, и као што јесте у ствари. Знали капетан, да смо видели Илију пред зору 15. Октобра, где петачку лепога вина однесе из своје авлије у Пожаревац, и удари ниже Маринкове кафане у Пожаревац, а кад се сусрете у позорије са човеком који га познаје, а Илија навлачи шубару на очи — ал га кулаши издају.

Ђаволи деца капетане, па извучу узипу. Знамо ми све шта си зашлето, али очекујемо још који дан, па ћемо поименце потражити од окр. команде па и министра војеног, да покажу како се има разумети задруга и остали прописи закона о регрутовању. Питаћемо зашто се узима војник из Вошановца, чији је брат изслужо у марту ове године, а не узимају се друга двојица из једног села из Мораве, чија су браћа тако исто одслужила пре годину дана, а добре су задруге.

Другом дакле приликом казаћемо редом имена свију које је, по нашем мишљењу, комисија неправилно пописала под пресвијом старог виртуоза, а сада само откривамо свету пут за бољу пажњу у овим пословима, гди је напредвачима отворено широко поље, да акцију своје нарави развију.

Ва. П. О.

Чачак, 12 октобра 1882 год.

Изненадни глас, да у недрима мајке Србије, има још по која стровна змија, заподена чемером проклетих Бранковића, која је могла дићи своју убилачку руку, на Његово Величанство, нашег омиљеног Краља Милана првог — ожалосто је до крајности сваког правог патријоту српског; али је у јошт већој мери обрадова вазда верне и истинске пријатеље дома Обреновића тиме, што је наклена намера насленије душе осујећена!

На справм убилачке намере гњесом преиспуњеном грађанством вароше Чачка, похитало је у цркву да благодари Вишњем творцу на превеликој милости, што је сачувао драгоцен живот Краљев, и народ српски од тешких искушења! И црква, и авлија црквена биле су дукном пуне народа обожг пола. Радње су целог дана биле затворене, а увече је варош била дивно осветљена, кроз коју се народ до неко доба ноћи уз музику веселио — жигосући творце мрског атеистата срамом издајства и вечитог проклетства. Но колико смо радосни, што је метак мрског убице промашио циљ са толико и више уселача би се наша радост, ако би се пронашао прави извор — отровно гњездо, у коме се лежу и гаје отровни црви — који тако често подгризају млађано стабло наше младе — обновљене Србије, у најлепшем цвету њеног напредовања. — Крајње је време

ЛИСТАК

СА ГЛАВНОГ ЛИБЕРАЛНОГ СКУПА

Други дан

Рано у јутру, 18. о. м., почеше се купити чланови „Дружине за потпомагање Српске Књижевности“ у дворани велике пиваре, јер се још у вече прошлог дана рашчуло, да ће Његово Величанство Краљ примити Дружину у 10 часова пре подне.

Много пре 10 часова беше дворана дупке пуна. Сви који прошлог дана учествоваху на састанцима, бежу у потпуном броју на окупу и спремени да учине подворење владоу.

Г. Јов. Ристић, као председник Скупа, саопшти у кратко цел данашњег састанка и у једно готовост Његовог Величанства Краља, да је вољан примити Дружину у својој аудијенцији.

Скуп свечано улази у двор Краљев. Ту свечаност не алтерира ни сувише *истаннута* личност Димитрија Јоксића, који се обема рукама подбочно на прозор са цигаром у устима..... Нека га, веле, нек ужива.

Брзо се испунише простране дворане у Краљевом двору. Напред се формирао подукруг за правцима и важнијим људима из свију округа Србије. Г. Ристић стао нешто мало напред, јер ће он у име Дружине да поздравља Краља.

Није дуго потрајало, када потпуковник Франасовић отвори двокрилна врата што воде у Краљеве собе, и пред представницима народно-либералне странке појави се — Краљ. Бурно „Живео“ беше први поздрав, којим га дочекаше икупљени.

Његово Величанство, у дивилном оделу, застаде пред г. Ристићем. Нема тишина настаде.

Г. Ристић узне реч:

„Ваше Величанство, Господару“. Мисли су смишљене, речи одабране. Глас звони достојанствено. Господар упрво очи у говорника и не скида очија с њега.

Г. Ристић подноси Његовом Величанству Краљу осећаје Скупа против безбожног покушаја, који је био управљен против живота првога Краља Србије, и који је претио да баца отаџбину нашу у недогледну провалију свакојаких заплета, несрећа и опасности; он изјављује, да смо сви испуњени осећајима радости, што су све те опасности одклоњене и од Краља и од наше отаџбине, и завршује да либерална странка, као странка реда, напредка и правилног развитка, чији су одношаји лојалности према дому владаљачком не само дужност, но су још постали и традиција и потреба коју сви дубоко осећамо, честита себи и отаџбини што је провиђење спасло Краља. — „Да живи Краљ“; — „Да

живи Краљича“; — „Да живи Краљевић“.

Његово Величанство, Краљ, „дубоко тронут осећајима гнева и презирања“, која испуњавају либералну странку према атеистичкиј, дубоко је тронут и осећајима радости која му подноси народно либерална странка. Он је узбуђен. Уверен је, јер му од свију страна стижу најискреније изјаве и честитке, да ће тај случај још јаче афирмирати веру народа с Обреновићима. Благодарни Богу као владаца и као Србин што му је живот сачувао, јер је свестан свога позива и зна шта значи Његов живот за Србију. Пред људима, који му свечано изјављују своју оданост, и о чијем је патриотизму уверен, који му отворено и искрено изјављују да су захвални духом реда, напредка и правилног развитка земље, — пред њима хоће искрено да говори. Он се нада да ће тај покушај против Његовог живота прикупити све

